

Iurie BULAI,

lector al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

PARTICULARITĂȚILE DESFĂȘURĂRII PERCHEZIȚIEI ȘI RIDICĂRII DE DOCUMENTE ȘI OBIECTE PE CAZURILE DE TRAFIC DE FIINȚE

Din păcate actualmente infracțiunile nominalizate ca trafic de ființe umane nu reprezintă o raritate. Criza economică din ultima perioadă a agravat și mai mult situația economică și socială existentă în Republica Moldova, fapt care a impulsionat migrația, inclusiv și migrația ilegală. Toate acestea, conform logicii nu puteau să nu se reflecte și asupra fenomenului traficului de ființe umane.

Dar, paradox, statistica oficială indică o diminuare constantă, în pofida indicilor care ar influența creșterea acestui fenomen. Astfel, au fost înregistrate cazuri de trafic de ființe umane în anul 2006 – 234; 2007 – 242; 2008 – 21; 2009 – 177; 2010 – 128¹.

Faptul că fenomenul migrației a căpătat amploare și se desfășoară pe parcursul a două decenii pune sub pericol existența Republicii Moldova ca stat. Traficul de ființe umane fiind un apanaj atât al migrației legale cât și ilegale afectează iremediabil genofondul național ca urmare a consecințelor și stării victimelor acestor genuri de infracțiuni.

Dificultatea cercetării acestor genuri de infracțiuni rezidă din caracterul acestora: caracter transnațional, existența rețelelor și multiplelelor grupuri etnice cu caracter clandestin etc.

Una dintre acțiunile de urmărire penală ce asigură un volum de probe considerabil este percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri.

Toate acestea impun pregătirea minuțioasă și desfășurarea calitativă a acțiunilor de urmărire penală, fixarea rezultatelor acestora în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Percheziția se referă la acțiunile de urmărire penală care poartă un caracter forțat, este realizat de către ofițerul de urmărire penală, precum și de către alte persoane împuternicite în vederea depistării și ridicării obiectelor ce au importanță pentru cauza penală, cadavrelor, persoanelor care se ascund ².

¹ Statistica oficială preluată www.mai.gov.md

² А. В. Дулов П. Д. Нестеренко, *Тактика следственных действий*, Минск, 1971, стр.143

Specificul percheziției pe cazurile de trafic de ființe umane constă în faptul că desfășurarea unor așa tipuri de acțiuni de urmărire penală are loc cel mai frecvent inopinant, într-o criză acerbă de timp (în anumite situații chiar și pe timp de noapte, fapt ce face extrem de dificilă obținerea autorizației, acest aspect este destul de acut, solicitând imperativ reintroducerea punctului în codul de procedură penală care permite efectuarea percheziției fără autorizație dar cu înștiințarea ulterioară timp de 24 de ore a procurorului, judecătorului de instrucție). Toate acestea impun ca percheziția să fie efectuată și fixată calitativ în conformitate cu normele procesual - penale și doctrina tacticii criminalistice.

Pentru ca aceasta să fie posibil ofițerii de urmărire penală și specialiștii implicați în procesul de urmărire penală trebuie să aibă o pregătire temeinică.

Modul în care se caută și se ridică materialul probelor în timpul efectuării percheziției este foarte important, deoarece aceste probe reprezintă o garanție pentru condamnarea traficantilor.

„Regula de aur” în căutarea probelor este: acțiunile desfășurate să fie în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Organele de drept trebuie să ridice toate obiectele care pot constitui mijloace de probă. Dacă există îndoieli asupra unor obiecte, este mai bine să se ridice și acestea, urmând să fie returnate ulterior, decât să fie lăsate la locul lor și să nu mai fie găsite în momentul în care se stabilește semnificația lor probatorie.

În limitele resurselor disponibile poliției vor fi cercetate și percheziționate toate adresele și spațiile implicate în infracțiune: cele din faza de recrutare „locațiile de deținere”, de asemenea domiciliile suspectilor, dacă ei nu locuiesc în „locațiile de deținere”. Este posibil ca traficanții să fi făcut mari eforturi pentru a ascunde mijloace de probă, de exemplu documente de identitate și banii în numerar. De aceea poliția trebuie să depună eforturi susținute, în planificarea acțiunii și în percheziționarea minuțioasă a locațiilor suspectilor fapt ce nu este posibil permanent.

În timpul efectuării percheziției și ridicării este necesar de efectuat înregistrările video și foto. Înainte de a se începe percheziția (deci înainte de a se modifica poziția diferitor obiecte), se va filma pe video fiecare cameră în care traficanții s-au aflat împreună cu victimele. Inclusiv momentul declanșării percheziției comunicării cauzelor efectuării percheziției prezentării actelor ce atestă legalitatea acțiunii etc. (ulterior video filmarea poate fi stopată (dat fiind faptul în cazul scurgerii unei perioade îndelungate de timp în care are loc acțiunea) și din nou reluată la momentul depistării depozitelor camuflate, sau a unor surse de probă).

Imaginile de la „locul crimei” pot avea o importanță deosebită, dacă victimele afirmă că a fost abuzate sexual sau fizic într-unul dintre aceste locuri, în unele cazuri desfășurate cu mult timp în urmă este puțin probabil depistarea urmelor de natură biologică dar poate servi un element esențial în verificarea afirmațiilor victimei.

Se vor înregistra pe banda video încăperile locației, fixându-se toate detaliile: tipul încăperilor, reclame, materiale pornografice, accesoriile folosite în activitățile sexuale, prezervative, liste de prețuri etc. Cunoașterea poziției exacte a fiecărui obiect este deosebit de importantă în cazul în care suspectul pretinde ulterior că nu a știut că se prostituează, cu toate că există martori care l-au văzut vizitând adresele respective. Chiar dacă locurile respective au fost înregistrate pe video, toate obiectele care pot

constitui mijloc de probă vor fi ridicate, ambalate corespunzător și consemnate în procesul verbal corespunzător, respectând dispozițiile art.131, 260 și 261 CPP.

În cadrul percheziției la cercetarea traficului de ființe umane pot fi descoperite acte de identitate false sau originale ale fostelor sau potențialelor victime, surse de publicitate, anunțuri publicitare, bilete de călătorie, recipise, bilete de la camera de păstrare a bagajelor, contracte de angajare în muncă.³

În acest context am fi vrut să reactualizăm câteva din regulile de manipulare și ridicare a documentelor surse de probă:

- documentele probe se manipulează fixându-se de colțuri cu pensete sau cu mâini înmănușate;
- pe documente probă nu se fac nici un fel de însemnări, mențiuni, indicații,
- la examinarea prealabilă nu se aplică metode și mijloace ce ar modifica suportul;
- documentele probă se păstrează de influența factorilor termici, umezeală și care le-ar putea deteriora;
- documentele probă materiale se anexează la dosar în plicuri⁴.

Toate acestea trebuie de respectat pentru că documentele ce pot fi depistate pot oferi și alte tipuri de urmă (urme de mâni).

În același context am fi vrut să reamintim și accentuăm importanța măsurilor de organizare și pregătire a percheziției și ridicării de obiecte și înscrisuri care ar asigura calitatea operațiunii preconizate. Printre acestea am menționa:

- stabilirea scopului acțiunii;
- cunoașterea datelor despre percheziționat;
- cunoașterea datelor cu privire la locația unde se preconizează de desfășurat acțiunea;
- stabilirea participanților, pregătirea mijloacelor tehnice necesare, stabilirea momentului începerii acțiunii și a modalităților de pătrundere în locație;
- legalizarea prin pregătirea actelor necesare⁵.

Înainte de finalizarea percheziției și părăsirea adresei respective, atât suspectii cărora li s-au ridicat obiectele, cât și celelalte persoane prezente vor fi solicitate de poliție să citească și să confirme prin semnătura lor lista cu obiectele ridicate și procesul verbal care s-a întocmit cu ocazia efectuării ridicării.

Principalul scop al acestor măsuri este reducerea riscului ca suspectul să acuze ulterior organele de urmărire penală că au „introdus” la locul faptei, obiecte ca mijloc de probă covârșitor împotriva lui.

Pe timpul efectuării percheziției se vor căuta: - orice documente legate de procesul de recrutare, cum ar fi reclame, agende, corespondență, caiete de cecuri sau alte documente legate de tranzacții financiare, indiferent dacă e vorba de sume mai mari sau mai mici.

Inclusiv se va atrage atenția și asupra purtătorilor electronici de informație care actualmente reprezintă una dintre importante surse de păstrare și gestionare a informației. În vederea evitării posibilelor erori ce pot surveni în cadrul percheziției

³ M. Vidaicu, I.Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane. Suporturi de curs*, Chișinău, 2009 p.124.

⁴ S.Gh.Doraș, *Criminalistica*, Chișinău, Editura Știința, 1996 p. 238.

⁵ Coord. C.Aioanițoiaie, I.Sandu, *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Carpați, 1992, p. 214-220.

și ridicării de obiecte și înscrisuri considerăm că este necesar de respectat un șir de reguli:

- se caută și se ridică toate sistemele de telecomunicații și echipamentele informatice: computere, telefoane mobile, aparate de fax, notebook-uri, dispozitive electronice etc.;

- orice lucruri de valoare, pe care suspectul le are în posesie sau le-a achiziționat pentru altcineva, indicând cheltuieli care depășesc în mod evident mijloace financiare legale cunoscute ale suspectului de exemplu autovehicule, bijuterii, mobilier sau aparate tehnice scumpe etc.

- aparatele electronice vor fi mânăuite de așa manieră încât să nu se altereze amprente pentru a-i identifica pe utilizatori ai aparatului;

- tot ce va fi depistat – se va ridica: nu numai computerul, imprimanta, scannerul, ci și mostre de hârtie nefolosită, rebutată, diferite înscrisuri, bilețele;

- toate acțiunile desfășurate în cadrul percheziției să fie asistate de către un specialist – criminalist;

- în cazul depistării în timpul percheziției a unor dispozitive electronice computere notebook - uri etc., toate manipulările să fie efectuate doar cu implicarea specialistului în tehnologii informaționale pentru a nu pierde datele electronice;

- dacă în timpul percheziției se depistează un computer conectat se fotografiază imaginea existentă pe monitor și se descrie conținutul acesteia se deconectează conform regulilor stabilite fixându - se fiecare pas;

- în timpul desfășurării percheziției în cazul existenței pericolului de distrugere a datelor electronice de către programe specializate se recomandă deconectarea computerului prin debranșarea lui de la sursa de energie electrică prin scoatere cablului electronic din conexiunea cu cheisul computerului sau corpul notebook - ului (se recomandă această modalitate pentru a evita posibilul scurt circuit la de conectarea din priză).

Considerăm oportună înaintarea unor propuneri de modificare a legislației și anume modificarea articolului 125 al Codului de procedură penală „Temeiurile pentru efectuarea percheziției” prin reintroducerea următorului punct: în cazul existenței unei informații întemeiate precum și existenței pericolului de a fi distruse surse de probă percheziția poate fi efectuată pe timp de zi și noapte în baza unei ordonanțe motivate a organului de urmărire penală dar cu înștiințarea ulterioară timp de 24 de ore a procurorului, judecătorului de instrucție cu privire la rezultatele obținute.

Introducerea sintagmei în punctul respectiv „pe timp de zi și noapte” impune eliminarea punctului „1” a articolului 128 CPP RM „Procedura efectuării percheziției sau ridicării de obiecte și înscrisuri” .

De asemenea, propunem să se elimine sintagma din pct. 5 articolul 128 CPP RM „Procedura efectuării percheziției sau ridicării de obiecte și înscrisuri” dacă obiectele și documentele căutate se predau benevol, persoana care efectuează urmărirea penală se limitează la ridicarea acestora, fără a mai efectua alte măsuri de investigații.

Eliminarea acestui punct este primordială reeșind din câteva considerente atât din punct de vedere teoretic cât și practic.

Pe parcursul desfășurării urmăririi penale organul de urmărire penală cercetează și stabilește circumstanțele infracțiunii dar nu le cunoaște în totalitate. Solicita-

rea precum și oferirea benevolă de către persoanele la care se preconizează de efectuat percheziția a obiectelor și documentelor nu tot timpul va permite stabilirea certă a tuturor elementelor faptei, continuarea percheziției permițând scoaterea în evidență a circumstanțelor cu care nu era la curent ancheta desfășurată precum și săvârșirea altor genuri de infracțiuni (cazuri destul de frecvente la săvârșirea infracțiunilor de grupări transfrontaliere).

Referințe bibliografice:

1. Codul Penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, cu modificări.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova.
3. А. В. Дулов П. Д. Нестеренко, *Тактика следственных действий*, Минск, 1971.
4. M. Vidaicu, I.Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane*, Suporturi de curs, Chișinău, 2009.
5. S.Gh.Doraș, *Criminalistica*, Chișinău, Ed. Știința, 1996.
6. Coord. C. Aioanițoiaie, I.Sandu, *Tratat de tactică criminalistică*, Ed. Carpați, 1992.
7. Statistica oficială preluată [www. mai. gov. md](http://www.mai.gov.md).